

	Јавна здравствена установа Болница „Свети Врачеви“ Бијељина Српске војске 53			УП-10-028
<i>Поступак са пацијентима који имају потребу, ментално здравствени проблем или поремећај</i>				
Страна 1 од 6	Издање:	Важи од:	Одобрио	Копија број
	6	2024-04-10	др Немања Јанковић помоћник директора	Е

1. ПРЕДМЕТ И ПОДРУЧЈЕ ПРИМЈЕНЕ

1.1 Предмет упутства

Овим упутством се дефинишу поступци са пацијентима који имају потребе, ментално здравствени проблем или поремећај, а лијече се у Јавној здравственој установи Болници „Свети Врачеви“ Бијељина (у даљем тексту Болница Бијељина).

1.2 Подручје примјене

Упутство се примјењује на свим одјељењима и службама Болнице Бијељина.

1.3 Надлежности за примјену

За осигурање примјене овог упутства надлежни су начелници / руководиоци одјељења / служби, а примјењују га сви запослени радници Болнице Бијељина који учествују у процесу рада са овим пацијентима.

1.4 Искључења

- Нема.

2. ВЕЗА С ДРУГИМ ДОКУМЕНТИМА

2.1 Референтни документи

- Водич кроз сертификацију и акредитацију за болнице;
- Закон о здравственој заштити - (важеће издање);
- Закон о здравственом осигурању - (важеће издање);
- Закон о евиденцијама и статистичким истраживањима у области здравствене заштите (важеће издање);
- Закон о заштити менталног здравља Републике Српске - (важеће издање);
- ИСО 9001:2015, Систем менаџмента квалитетом, Захтјеви;
- Правилник о партиципацији;
- Одлука Управног одбора 131 / 15.

2.2 Остали документи

- УП-10-109: Упутство за информисање пацијента и прибављање информисаног пристанка.

3. ТЕРМИНИ И СКРАЋЕНИЦЕ

3.1 Термини

- Нема.

3.2 Скраћенице

- МУП: Министарство унутрашњих послова.
- ЦЗСР: Центар за социјални рад.

4. ОПИС ПОСТУПКА (ПРОЦЕСА)

4.1 Опште одредбе

Пацијенти који користе здравствене услуге у Болници Бијељина, а имају специјалан третман су:

Болница Бијељина	Страна 2 од 6	Издање:	Важи од:	УП-10-028
		6	2024-04-10	

- 1) Пацијенти лишени слободе - лица која се налазе на издржавању казне затвора, или су привремено лишени слободе, али су због болести смјештени на болничко лијечење или су подвргнути консултативно - специјалистичким и дијагностичким третманима;
- 2) Инвалидна лица - лица која имају примарни или секундарни инвалидитет због којег им је неопходно обезбиједити посебне услове средине;
- 3) Лица са сметњама у менталном здрављу - лица која имају ментални проблем, ментални поремећај, поремећај и / или оштећено функционисање повезано са дистресом, симптомима или клинички израженим менталним поремећајима;
- 4) Психотичним и суицидалним пацијентима, пацијенти који имају измијењену свијест и они којима је појачан самоубилачки нагон;
- 5) Пацијенти који не говоре неки од службених језика у БиХ – странци;
- 6) Неписмени пацијенти;
- 7) Напуштена новорођенчад;
- 8) Малољетна лица;
- 9) Дјеца са потешкоћама у развоју;
- 10) Лица која имају различите захтјеве у погледу вјерских и др.опредјељења.

4.2 Поступак са пацијентима који су лишени слободе

Пацијенти лишени слободе и лица која се налазе на издржавању затворске казне, у болницу долазе у пратњи полиције или обезбјеђења затворске установе. Поступак у пријемној амбуланти је исти као и код других пацијената, али уз обавезно присуство полиције или затворског обезбјеђења. Ако пацијент има лисице на рукама, лекар може затражити од полиције краткотрајно скидање лисица уколико му оне онемогућавају преглед. Ако се пацијент задржи на болничком лијечењу, он се смјешта у посебан апартман и за такве пацијенте се обавезно обезбјеђује адекватан 24 часовни полицијски надзор. Начелник одјељења, Управник затвора и надлежни лекар договарају степен и врсту полицијског надзора над пацијентом. Сви остали медицински поступци су исти као и код осталих пацијената. По завршетку хоспитализације ОБ-10-065: *Отпусну листу* подиже полицијски службеник уколико се ради о лицу тренутно лишеном слободе, а ако је у питању лице на издржавању затворске казне медицинску документацију преузима медицински техничар из затворског стационара или овлашћено лице запослено у затвору.

4.3 Поступак са инвалидним пацијентима / дјецом са потешкоћама у развоју

У зависности од степена инвалидитета, инвалидним пацијентима је неопходно обезбједити појачан надзор и помоћ од стране медицинске сестаре / техничара. Остали поступци су исти као и код осталих пацијената.

Дјеца са потешкоћама у развоју може се омогућити стално присуство родитеља / старатеља због посебних потреба дјетета.

Уколико постоје могућности, обезбиједиће се посебно одабрано или обучено особље за његу дјеце са потешкоћама у развоју и потешкоћама у учењу. У супротном, постојеће особље ће посветити већу пажњу од уобичајене приликом провођења поступака његе.

У случају да се дијете налази у неком програму обуке (нпр. школи), може се организовати настава на одјељењу, уколико то дозвољава његово здравствено стање, а школа има могућности за то.

Поступак физичко-механичке имобилизације малољетног лица и лица ометеног у развоју је поступак који захтева посебну пажњу и поступа се у складу са упутством УП-10-110.

Болница Бијељина	Страна 3 од 6	Издање:	Важи од:	УП-10-028
		6	2024-04-10	

4.4 Поступак са лицима са сметњама у менталном здрављу

Лице са сметњама у менталном здрављу има право на једнаке услове лијечења као и свако друго лице коме се пружа здравствена заштита. Лице са сметњама у менталном здрављу, које може разумјети природу и последице предложеног љекарског поступка и које на основу тога може донијети одлуку и изразити своју вољу може се прегледати или подвргнути љекарском поступку, само уз његов пристанак. Способност лица да да пристанак утврђује љекар у вријеме када то лице доноси одлуку. Дијете или лице са сметњама у менталном здрављу које није способно дати пристанак може се подвргнути прегледу или другом љекарском поступку, само уз пристанак његовог законског заступника.

Након пријема таквог пацијента у болницу, неопходан је консултативни преглед психијатра ради процјене степена сметње менталног здравља. Ако психијатар процјени да се ради о тежој степену сметње, а надлежни љекар процјени да је неопходан пратилац таквом пацијенту, онда се прима и један родитељ односно старатељ.

Приликом лијечења лица са сметњама у менталном здрављу којима је одузета пословна способност здравствени радници све одлуке у погледу лијечења доносе у сарадњи са судски овлашћеним старатељом, а све сагласности потписује искључиво та особа. Уколико се посумња да законски старатељ доноси одлуке које су штетне по здравље пацијента, здравствени радници, ако не ријеше тај проблем са старатељем могу позвати ЦЗСР, како би њихови стручњаци преузели неопходне мјере и заштитили штићеника.

У нашој болници нема психијатријског одјељења, те пацијенти са погоршањем менталног стања (нпр. погоршање шизофрених симптома, хостилност и агресивност пацијента са дубоком менталном ретардацијом, пријетње самоубиством или убиством код параноидних болесника и слично) не могу бити из тог разлога хоспитализовани у нашој болници, него се упућују у Центар за ментално здравље (ЦМЗ) у току радног времена, а у току дежурства, се у пратњи полиције, консултује приправни психијатар, те се такав болесник обично упућује на лијечење у адекватну психијатријску установу (нпр. Клиника за психијатрију, Бања Лука, Психијатријска Болница, Соколац, Психијатријско одјељење, Добој, Специјална психијатријска болница Јакеш и слично).

С обзиром да Болница нема Одјељење психијатрије, поступак физичко – механичке имобилизације лица са сметњама у развоју не може се спровести у складу са важећом регулативом.

Лица са сметњама у менталном здрављу којима је потребно лијечење соматских болести се примају на свим нашим одјељењима у зависности од врсте актуелног обољења или стања и са њима се у случају агитације, потребе за седацијом или физичкомеханичком имобилизацијом поступа у складу са упутством УП-10-110 Поступак процене и праћења агитације и седације пацијента и поступак физичко-механичке имобилизације зависно од стања и степена хитности обољења.

4.5 Поступак са психотичним и суицидалним пацијентима

Болница Бијељина нема Психијатријско одјељење. Након пријема пацијента на неко од одјељења наше болнице којег надлежни љекар процјени као психотичног или потенцијално суицидалног, обавезно се консултује психијатар који врши стручну процјену његовог психичког статуса, и даје приједлог за даљи третман.

Уколико је пацијент узнемирен и агресиван неопходно му је дати терапију за смирење коју ординира љекар још на пријему, а потом се смјешта у собу која је под сталним надзором

Болница Бијељина	Страна 4 од 6	Издање:	Важи од:	УП-10-028
		6	2024-04-10	

медицинског особља.

Агитирани психотични пацијенти се хоспитализују само ако је неопходна хитна хоспитализација због виталне угрожености. Принудна хоспитализација се врши у случајевима када су пацијенти опасни по околину. Такви пацијенти долазе у пратњи полиције или родбине. Психијатар врши преглед и својим потписом и печатом у протоколу пријема даје налог за принудну хоспитализацију. Пацијент је наредна четири сата, под терапијом јаких седатива и везан је у постељи специјалним каишевима за фиксирање. Пацијент је под сталним надзором медицинске сестре / техничара. По истеку четири сата, психијатар поново врши преглед пацијента и утврђује да ли се пацијент мора задржати и даље на принудној хоспитализацији или је могућ транспорт пацијента у адекватну установу психијатријског типа. Ако стање свијести дозвољава, он покушава добити добровољни пристанак од пацијента за хоспитализацију. Ако пацијент није добровољно пристао на хоспитализацију, надлежни лекар обавјештава најближу родбину и тражи њихов пристанак за хоспитализацију. У ОБ-10-052: *Историју болести* и на *Отпусној листи* мора се назначити да је родбина обавјештена и ко је дао пристанак за хоспитализацију. Ако ни пацијент ни родбина нису пристали на хоспитализацију, пацијент се може смјестити у психијатријску болницу само ако озбиљно и директно угрожава властити живот, здравље или сигурност, односно живот, здравље или сигурност других лица, по поступку за присилно задржавање и присилни смјештај који је прописан законом.

Званични приједлог и упутницу у болницу пише психијатар, а телефонским контактом са психијатријском установом обезбјеђује пријем за пацијента. Током транспорта неопходна је медицинска пратња.

Уколико није потребна хоспитализација у психијатријској болници, пацијент се након отпуста упућује у Центар за ментално здравље који преузима даљу надлежност.

4.6 Поступак са пацијентима који не говоре неки од службених језика у БиХ

Уколико пацијент не говори наки од језика у службеној употреби у БиХ (српски, хрватски, бошњачки), медицинско особље покушава успоставити комуникацију на неком другом језику уколико је познат и пацијенту и неком од особља. Ако то није могуће тражи се помоћ преводиоца или особе која познаје и српски језик и матерњи језик пацијента. На сваком одјелењу је неопходно саставити списак лица која познају неки од страних језика. Ако је пацијент глувонијем, медицинско особље мора му обезбједити тумача.

4.7 Поступак са неписменим пацијентима

Неписменим пацијентима надлежни лекар и друго медицинско особље даје сва потребна објашњења детаљно, усменим путем их упознају са садржином која је евидентирана у медицинској документацији. За процедуре гдје је неопходна сагласност, пацијент ставља отисак кажипрста или било ког прста.

4.8 Поступак са напуштеним новорођенчетом

Ако након порођаја мајка изјави да не жели дијете, педијатар а по потреби и психијатар разговара са мајком и покушава је убједити да прихвати дијете. Уколико она то и даље одбија, главна сестра одјелења позива оца дјетета ако постоје подаци о њему (током давања података на пријему мајка не мора да каже име оца). Лице које је наведено као отац такође може да прихвати или не прихвати дијете. Ако тражи утврђивање очинства (ДНК анализу), трошкове анализе мора да сноси сам. У случају да то лице призна очинство, а не жели дијете потписује изјаву о томе у *Историји болести*. Уколико нема података о оцу или лице које је наведено као отац не прихвата дијете, главна сестра одјелења позива ЦЗСР. Социјални радник и психолог из ЦЗСР обављају разговор са мајком.

Болница Бијељина	Страна 5 од 6	Издање:	Важи од:	УП-10-028
		6	2024-04-10	

Ако мајка и даље не прихвата дијете, по завршетку хоспитализације она се отпушта, у *Историји болести* потписује изјаву да не прихвата дијете и даје сагласност да га преузме ЦЗСР. По изласку из болнице мајка добија за себе *Отпусну листу* на коме је назначено да није прихватила дијете и да је предато ЦЗСР. Дијете се задржава у породилишту док постоје медицинске индикације за боравак у породилишту. По престанку индикација обавјештава се СЗСР о планираном отпусту. Дијете и отпусну документацију (*Отпусну листу*, ОБ-10-060: *Листа новорођенчета*) преузима радник ЦЗСР. На медицинској документацији се обавезно назначи да је дијете преузео ЦЗСР. Уколико још нису створени услови за збрињавање дјетета, радник ЦЗСР преноси дијете на Одјељење за педијатрију. Поступак пријема и борава на одјељењу је исти као и за свако друго дијете. На одјељењу остаје док ЦЗСР не ријеши проблем збрињавања. Потом радник ЦЗСР преузима дијете (и пратећу документацију), а на *Историју болести* надлежни љекар уписује датум отпуста, име и презиме социјалног радника, број личне карте, а социјални радник се потписује испод изјаве да је преузео дијете. На отпусници надлежни љекар пише да је дијете преузео ЦЗСР.

4.9 Поступак са малољетницима

Пристанак на медицински третман за малољетног пацијента даје родитељ или старатељ. Изузетно, дијете након навршене 14 године живота које је у стању да схвати значај датог пристанка, у случају сумње или постојања заразне болести и болести зависности, може самостално дати пристанак на пружање здравствене услуге и без пристанка родитеља односно старатеља.

Хитни медицински третман се може пружити, малољетнику и без његовог пристанка односно пристанка родитеља (старатеља), ако је витално угрожен, што се обавезно евидентира у медицинску документацију.

За дјецу старости до једне године, мајка има прво на боравак у болници уз дијете као мајка пратиља. За дјецу од навршене 1 године до навршених 15 година мајка има право на боравак у болници ако надлежни љекар утврди да је њено присуство неопходно. У том случају и она треба да има упутницу у болницу те се и за њу пише *Отпусну листу* са дијагнозом: мајка пратиља Z 76.3.

Уколико мајка жели да остане уз дијете, а надлежни љекар сматра да то није неопходно, врши се наплата болничког дана за мајку пратиљу, на основу одлуке Управног одбора болнице, а мајка попуњава ОБ-10-184: *Изјава пратиоца*, који се улаже у ОБ-10-051.

4.10 Поступак са пацијентима који имају посебне захтјеве у погледу лијечења који произилазе из вјерског или другог опредјељења

У току хоспитализације пацијент може због вјерског опредјељења или из било ког другог разлога да не прихвати неку дијагностичку или терапијску процедуру, за коју надлежни љекар уз сагласност начелника одјељења утврди да је неопходна.

Установа је документовала политику, уколико пацијент одбија или прекида медицински третман. У таквим ситуацијама љекар је дужан да пацијенту или његовом старатељу да јасна упутства о важности предложеног медицинског третмана или наставка лијечења, али је ипак могуће да пацијент и даље одбија (не прихвата), предложени третман. Тада је потребно да се на образацу ОБ-10-204: *Изјава о одбијању медицинског третмана*, потпише пацијент или старатељ у име пацијента, да је свјесно одбио предложени медицински третман. На образац се потписују: љекар и два здравствена радника. Попуњен образац се улаже у ОБ-10-052: *Историју болести* у коју се уписују појединости везане за одбијање третмана или наставка лијечења, или се обарацац ОБ-10-204: *Изјава о одбијању медицинског третмана* улаже у регистратор амбуланте у којој је пацијент прегледан, а није хтио пристати на предложени

Болница Бијељина	Страна 6 од 6	Издање:	Важи од:	УП-10-028
		6	2024-04-10	

медицински третман или болничко лијечење, веза са УП-10-109: *Упутство за информисање пацијента и прибављање информисаног пристанка (Тачка 4.7).*

4.11 Поступак са НН лицем

Код пријема пацијента који је без свијест, а нема личне документе и нема пратњу која зна његов идентитет, он се заводи у медицинску документацију као Н.Н, уз обавезно навођење пола. Лјекар на пријему одмах обавјештава МУП како би се што прије утврдио идентитет збринуте особе, а главна сестра одјељења први наредни радни дан обавјештава ЦЗСР, који преузима даљу надлежност.

5. ПРИЛОЗИ И ОБРАСЦИ

5.1 Прилози

- Нема.

5.2 Обрасци

- ОБ-10-065: Отпусна листа.
- ОБ-10-052: Историја болести.
- ОБ-10-060: Температурна листа новорођенчета.
- ОБ-10-184: Изјава пратиоца.
- ОБ-10-204: Изјава о одбијању медицинског третмана.

6. ЗАПИСИ

Табела 1:

Назив документа	Ознака обрасца	Документ формира	Број примјерака	Рок чувања	Мјесто чувања	Евидентирање
Отпусна листа	ОБ-10-065	Лјекар	3 или 4	10 година од смрти лица	Историја болести	Не
Историја болести	ОБ-10-052	Лјекар	1	10 година од смрти лица	Архива организаци оне јединицеи Архива установе	Архивска књига
Листа новорођенчета	ОБ-10-060	Лјекар	1	10 година од смрти лица	Историја болести	Не
Изјава о одбијању медицинског третмана	ОБ-10-204	Лјекар	1	10 година од смрти лица	Историја болести	Не
Изјава пратиоца	ОБ-10-184	Медицинска сестра	1	10 година од смрти лица	Историја болести	Не